

Teollisuus- ja palveluyritysten rahoituskysely

Vuosi 2004

Sisällys

Esipuhe	3
Yhteenveto	4
1 Aineisto	5
2 Rahoituksen hankinta	6
3 Rahoitussuunnitelmat	9
4 Velkaantuneisuus ja rahoitusongelmat	12
5 Rahoituksen hinta, sivukulut ja vakuusvaatimukset	13
6 Pankkipalveluiden saatavuus ja pankkien kilpailuttaminen	15
7 Julkisen yritysrahoituksen ja pääomasijoitusten käyttö	18
8 Talous- ja rahaliiton vaikutukset yrityksen rahoitustilanteeseen, vientiin ja tuontiin	21
9 Yritysten näkymät ja yleistaloudelliset odotukset	25

Taulukkuuettelo

Taulukko 1. Aineiston jakaumat toimialoittain ja lääneittäin	5
Taulukko 2. Aineiston jakaumat kokoluokittain	5
Taulukko 3. Yleistaloudelliset odotukset	28

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Onko yrityksenne hankkinut ulkoista rahoitusta edellisen 12 kuukauden aikana?	6
Kuvio 2. Hankitun ulkoisen rahoituksen ensisijainen käyttötarkoitus	7
Kuvio 3. Hankitun ulkoisen rahoituksen ensisijainen lähde	8
Kuvio 4. Onko yritys hankkinut ulkoista rahoitusta edellisen 12 kk:n aikana (vuoden 2004 pylväät) ja aikooko hankkia seuraavan 12 kk:n aikana (vuoden 2005 pylväät)?	9
Kuvio 5. Edellisen 12 kk:n aikana hankitun (vuoden 2004 pylväät) ja seuraavan 12 kk:n aikana suunnitellun (vuoden 2005 pylväät) ulkoisen rahoituksen ensisijainen käyttötarkoitus	10
Kuvio 6. Edellisen 12 kk:n aikana hankitun (vuoden 2004 pylväät) ja seuraavan 12 kk:n aikana suunnitellun (vuoden 2005 pylväät) ulkoisen rahoituksen ensisijainen lähde	11
Kuvio 7. Onko yrityksenne poikennut luottojenne hoitosuunnitelmasta?	12
Kuvio 8. Uusien luottojen korkomarginaalit	13
Kuvio 9. Uusien luottojen sivukulut	14
Kuvio 10. Kuinka monen pankin palveluja yrityksenne käyttää merkittävästi?	15
Kuvio 11. Kilpailutatteko pankkeja keskenään?	16
Kuvio 12. Onko yrityksenne viimeisen 12 kk aikana käyttänyt Suomessa toimivan ulkomaisen pankin palveluja?	17
Kuvio 13. Onko yrityksenne käyttänyt viimeisen 12 kuukauden aikana julkista yritysrahoitusta?	18
Kuvio 14. Eri julkisia yritysrahoitusmuotoja käyttäneiden yritysten osuudet kokoluokan kaikista julkista yritysrahoitusta käyttäneistä yrityksistä.	19
Kuvio 15. Oliko Suomen päätös liittyä talous- ja rahaliittoon yrityksenne kannalta hyvä vai huono?	21
Kuvio 16. Jos Suomi olisi jäänyt talous- ja rahaliiton ulkopuolelle, millainen arvionne mukaan olisi yrityksenne rahoitustilanne	22
Kuvio 17. Jos Suomi olisi jäänyt talous- ja rahaliiton ulkopuolelle, yrityksenne viennin tilanne olisi arvionne mukaan nykyiseen verrattuna:	23
Kuvio 18. Jos Suomi olisi jäänyt talous- ja rahaliiton ulkopuolelle, yrityksenne tuonnin tilanne olisi arvionne mukaan nykyiseen verrattuna:	24
Kuvio 19. Kannattavuus tällä hetkellä, saldoluku = hyvä – huono	25
Kuvio 20. Kannattavuusodotukset seuraavalle 12 kuukaudelle, saldoluku = paranee – heikkenee	25
Kuvio 21. Kuinka odotatte yrityksenne henkilömäärän muuttuvan seuraavan 12 kuukauden aikana?	26
Kuvio 22. Kuinka yrityksenne investointien määrä muuttuu seuraavien 12 kuukauden aikana edelliseen vuoteen verrattuna?	27

Lisätietoja kyselystä

Suomen Pankki:
– Jukka Vauhkonen,
ekonomisti,
p. 010 8311 2111

Elinkeinoelämän keskusliitto:
– Juhani Seppälä,
asiantuntija,
p. 09-6868 2809

Mikroyritysaineistoa
koskevat tiedustelut

Kauppa- ja teollisuus-
ministeriö:
– Markku Kavonius,
ylitarkastaja
p. 09-1606 3574

Esipuhe

Suomen Pankki, Elinkeinoelämän keskusliitto (aikaisemmin Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto) sekä kauppa- ja teollisuusministeriö ovat selvittäneet syksystä 1994 lähtien teollisuus- ja palveluyritysten rahoitustarpeita sekä rahoituksen saataavuutta ja hintaa. Teollisuus- ja palveluyritysten rahoituskysely on kattava yleiskatsaus yritysten rahoitustilanteesta.

Tiedonkeruu koettiin tarpeelliseksi, jotta viranomaisille, yrityksille ja suurelle yleisölle voitaisiin välittää ajankohtaista ja täsmällistä tietoa yritysten rahoituksen saatavuudesta ja hinnasta. Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, Suomen Pankki ja kauppa- ja teollisuusministeriö antoivat vuonna 1994 Tilastokeskukselle tehtäväksi koota palveluyritysten aineiston. Samalla Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto antoi teollisuusyritysten aineiston yhteiseen käyttöön. Vuodesta 1997 lähtien Tilastokeskus on vastannut myös teollisuusyritysaineiston keruusta. Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto ja sen edeltäjä Teollisuuden Keskusliitto ovat tehneet vastaavan teollisuusyrityksiä koskevan kyselyn vuodesta 1984 lähtien.

Rahoituskysely on vuodesta 2000 lähtien tehty vain kerran vuodessa. Toistuvien kysymysten lisäksi jokaisessa kyselyssä on vaihtuvia erityiskysymyksiä. Tänä syksynä vaihtuvassa kysymysosiossa yritykset arvioivat talous- ja rahaliiton vaikutuksia niiden rahoitukseen, tuontiin ja vientiin.

Tilastokeskus toteutti kyselyn 13.9.–1.10.2004. Kyselyyn vastasi 684 palvelu- ja 447 teollisuusyritystä eri lääneistä ja koko- ja toimialaluokista. Vastausprosentti oli 81.

Yhteenveto

Poikkeuksellisen pieni osuus yrityksistä aikoo hankkia uutta ulkoista rahoitusta.

Yritysten ulkoisen rahoituksen hankinta-aikomukset ovat selvästi vaimeammat kuin viime vuosien kyselyissä. Hankinta-aikomusten perusteella erityisesti suuret yritykset tulevat vähentämään ulkoisen rahoituksen hankintaansa.

Suurten yritysten ulkoisen rahoituksen hankinta väheni.

Ulkoista rahoitusta edellisen 12 kuukauden aikana hankkineiden suurten yritysten osuus pieneni selvästi verrattuna viimevuotiseen kyselyyn.

Velattomien yritysten määrä jatkaa kasvuaan.

Velattomien yritysten osuus on kasvanut yhtäjaksoisesti vuodesta 2001 lähtien. Tänä vuonna niiden osuus kasvoi erityisen paljon. Mikroyrityksistä jo yli puolet on täysin velattomia.

Yritysten luottojen korkomarginaalit ovat pääosin pysyneet ennallaan tai edelleen laskeneet.

Noin neljännes edellisen 12 kuukauden aikana luottoja hankkineista yrityksistä ilmoittaa uusien luottojensa korkomarginaalien (luottokorko miinus viitekorko) pienentyneen ja alle joka kymmenes kasvaneen.

Pankkien kilpailuttaminen on vähentynyt muutaman vuoden takaisesta

Pankkeja kilpailuttavien yritysten osuudet ovat selvästi pienempiä kuin 2000-luvun vaihteessa.

Suuret yritykset ovat vähentäneet myös julkisen yritysrahoituksen käyttöä.

Suurten yritysten ulkoisen rahoituksen hankinnan vaimeus näkyy myös niiden julkisen yritysrahoituksen käytön vähenemisenä.

Yritykset pitävät talous- ja rahaliiton vaikutuksia myönteisinä.

Valtaosa yrityksistä katsoo Suomen jäsenyyden talous- ja rahaliitossa vaikuttaneen joko neutraalisti tai myönteisesti niiden rahoitustilanteeseen, vientiin ja tuontiin.

1 Aineisto

Rahoituskyselyn aineisto uudistettiin syksyllä 2000 ja kyselyä alettiin tehdä vain keran vuodessa. Kyselyn otoskoko on 1400 yritystä. Kyselyyn vastasi 81 % yrityksistä (1131 yritystä). Haastattelut tehtiin 13.9. – 1.10.2004.

Aineisto sisältää pienten, keskisuurten ja suurten yritysten lisäksi niin kutsutut mikroyritykset (alle 10 hengen yritykset). Näiden yritysten aineistoa on kerätty kevästä 1999 lähtien.

Teollisuus- ja palveluyrityksiä tarkastellaan raportissa erikseen. Yritykset jaetaan lisäksi henkilökuntakokoluokkiin (mikroyritykset, pienet, keskisuuret ja suuret yritykset). Raportin lukujen 2-8 tulokset perustuvat yritysten painottamattomiin ja luvun 9 tulokset pääosin Tilastokeskuksen laskemiin yrityskohtaisilla painoilla painotettuihin vastauksiin.

Taulukko 1. Aineiston jakaumat toimialoittain ja lääneittäin

Teollisuusyritykset		Palveluyritykset	
Toimiala		Toimiala	
Elintarvike	40	Rakentaminen	92
Tevanake	32	Tukkukauppa	109
Metsä	34	Vähittäiskauppa	76
Graafinen	56	Majoitus ja ravitsemus	50
Kemia	29	Kuljetus ja liikenne	100
Rakennustarvike	22	Kiinteistö- ym. palvelut	49
Sähkö- ja elektroniikka	39	Tekniset palvelut	97
Muu metalli	131	Muut palvelut	111
Muu teollisuus	64		
Yhteensä	447	Yhteensä	684
Lääni		Lääni	
Etelä-Suomen lääni	225	Etelä-Suomen lääni	447
Länsi-Suomen lääni	171	Länsi-Suomen lääni	150
Itä-Suomen lääni	24	Itä-Suomen lääni	34
Oulun lääni	17	Oulun lääni	22
Lapin lääni	8	Lapin lääni	21
Ahvenanmaan lääni	2	Ahvenanmaan lääni	10
Yhteensä	447	Yhteensä	684

Taulukko 2. Aineiston jakaumat kokoluokittain

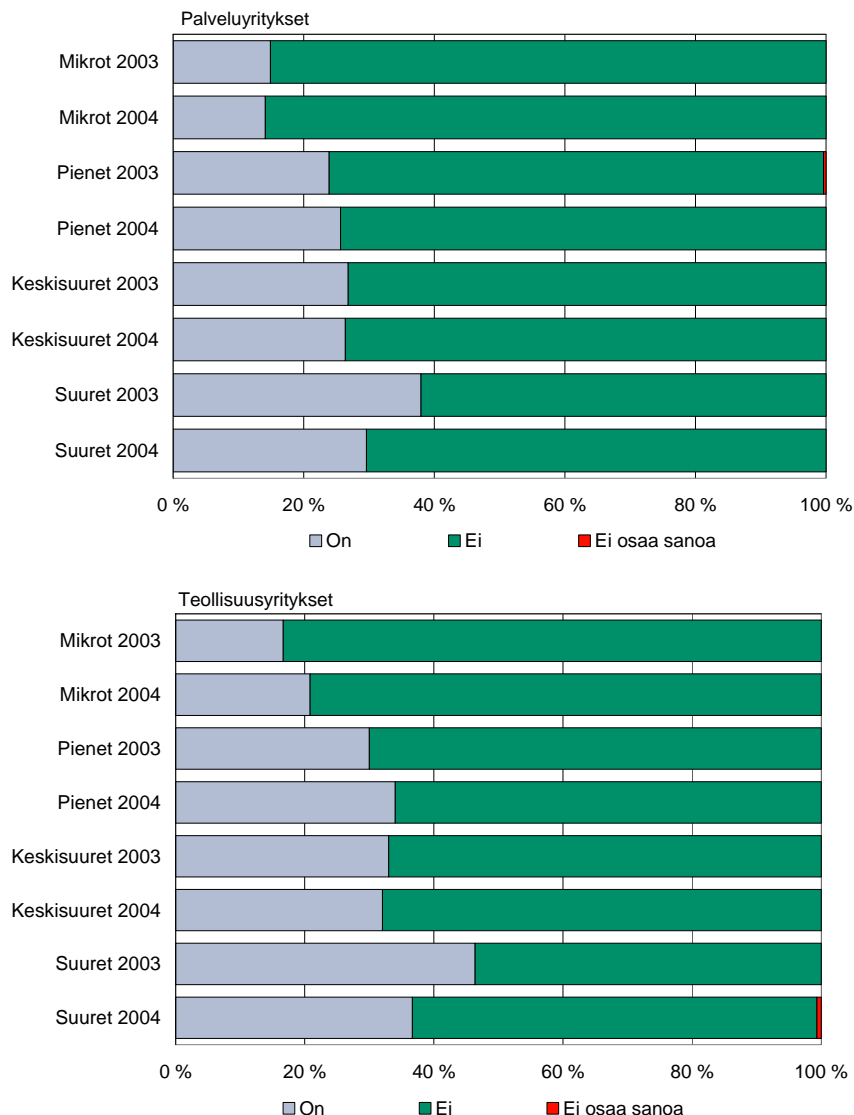
	Teollisuusyritykset	Palveluyritykset
Kokoluokka liikevaihdon mukaan		
Mikro, alle 1.7 milj. euroa	75	134
Pieni, 1.7 - 8.4 milj. euroa	128	147
Keskisuuri, 8.4–50.5 milj. euroa	149	187
Suuri, yli 50.5 milj. euroa	95	216
Yhteensä	447	684
Kokoluokka henkilömäärän mukaan		
Mikro, alle 10 henkilöä	72	170
Pieni, alle 50 henkilöä	97	199
Keskisuuri, 50-249 henkilöä	128	163
Suuri, yli 249 henkilöä	150	152
Yhteensä	447	684

2 Rahoituksen hankinta

Ulkoista rahoitusta edellisen 12 kuukauden aikana hankkineiden mikro- ja pienten yritysten osuus kasvoi mutta keskisuurten ja suurten pienei vuoden 2003 kyselyyn verrattuna. Huomattavin muutos tapahtui suurten yritysten rahoituksessa. Suurista palveluyrityksistä hiukan alle ja teollisuusyrityksistä hiukan yli kolmannes hankki uutta ulkoista rahoitusta, kun vuonna 2003 luvut olivat noin 10 prosenttiyksikköä suuremmat.

Yritysten rahoituksen hankinnassa on kyselyn perusteella tapahtumassa mielenkiintoinen muutos. Uutta ulkoista rahoitusta hankkineiden pienten yritysten osuus on yhtäjaksoisesti kasvanut ja keskisuurten pienentynyt vuodesta 2000 lähtien, jolloin kyselyä alettiin tehdä vuosittain. Näiden yhtäjaksoisten muutosten ja suurten yritysten tämänvuotisen pudotuksen ansiosta erot erikokoisten yritysten uuden ulkoisen rahoituksen hankinnassa ovat pienemmät kuin kertaakaan aikaisemmin kyselyn historiassa. Nyt pienistä yrityksistä lähes yhtä suuri osuus hankki uutta ulkoista rahoitusta kuin keskisuurista ja suurista yrityksistä, kun vuonna 2000 vastaava pienten yritysten osuus oli noin puolet suurten yritysten osuudesta. Sen sijaan rahoitusta hankkineiden mikroyritysten osuudet eivät ole viime vuosina juuri muuttuneet.

Kuvio 1. Onko yrityksenne hankkinut ulkoista rahoitusta edellisen 12 kuukauden aikana?

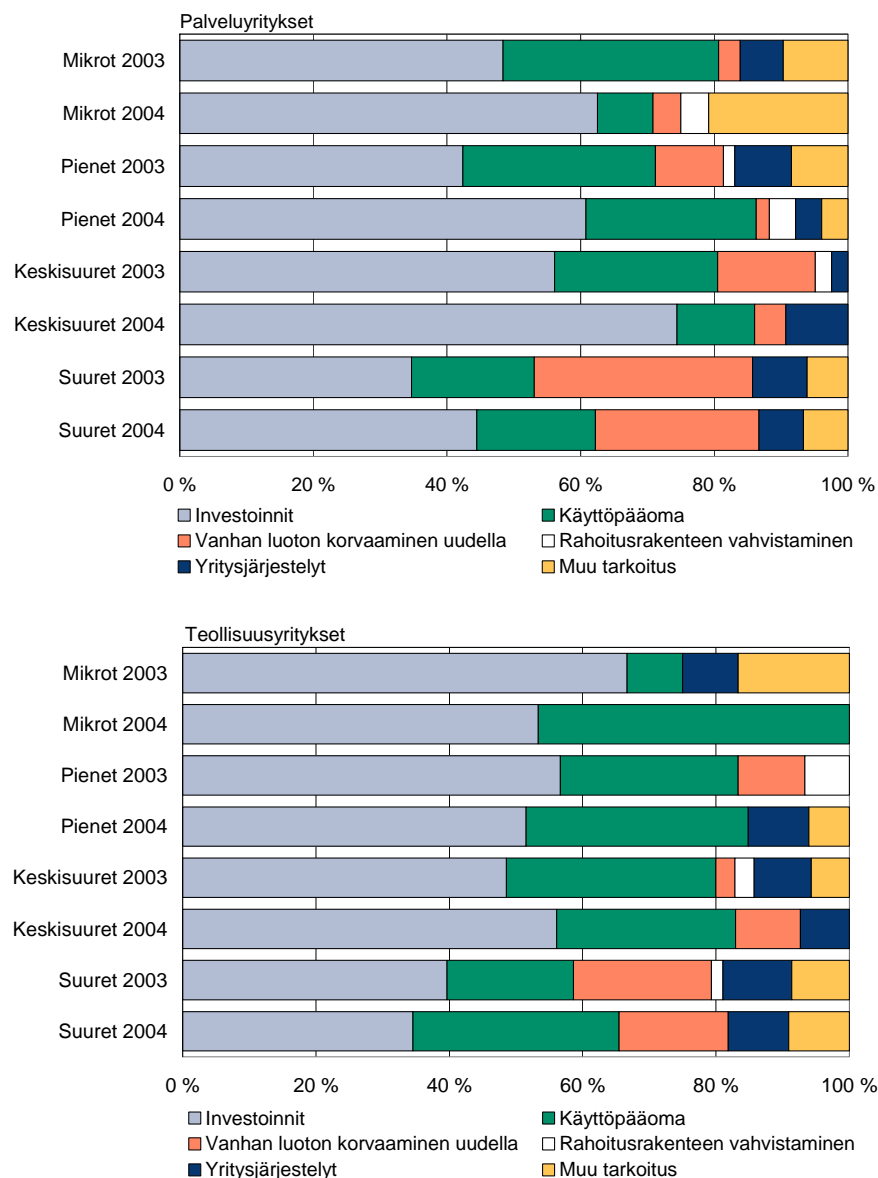

Huomattavasti viimevuotista suurempi osuus palveluyrityksistä ilmoittaa uuden ulkoisen rahoituksen ensisijaiseksi käyttötarkoitukseksi investoinnit. Rahoitusta hankkineista palvelualan mikro- ja pienistä yrityksistä yli 60 prosenttia ja keskisuurista yrityksistä jopa yli 70 prosenttia käytti rahoituksen ensisijaisesti investointeihin. Aiempiin vuosiin verrattuina luvut ovat varsin suuria. Myös suurten palveluyritysten vastaava luku nousi viimevuotiselta poikkeuksellisen alhaiselta tasoltaan, mutta jäi selvästi muutaman vuoden takaisista luvuista. Investointien asema palveluyritysten ensisijaisena rahoituksen käyttötarkoituksena vahvistui erityisesti käyttöpääoman kustannuksella.

Teollisuudessa sen sijaan investointien merkitys uuden rahoituksen käyttötarkoituksena pieneni mutta käyttöpääoman kasvoi. Rahoitusta hankkineista suurista teollisuusyrityksistä vain alle 40 prosenttia ilmoitti ensisijaiseksi käyttötarkoitukseksi investoinnit. Luku on pienempi kuin kertaakaan 2000-luvulla.

Viimevuotista harvemmat yritykset ilmoittivat rahoituksen ensisijaiseksi käyttötarkoitukseksi vanhojen luottojen korvaamisen uusilla. Suurille yrityksille se oli kuitenkin edelleen tärkeä rahoituksen käyttötarkoitus.

Kuvio 2. Hankitun ulkoisen rahoituksen ensisijainen käyttötarkoitus

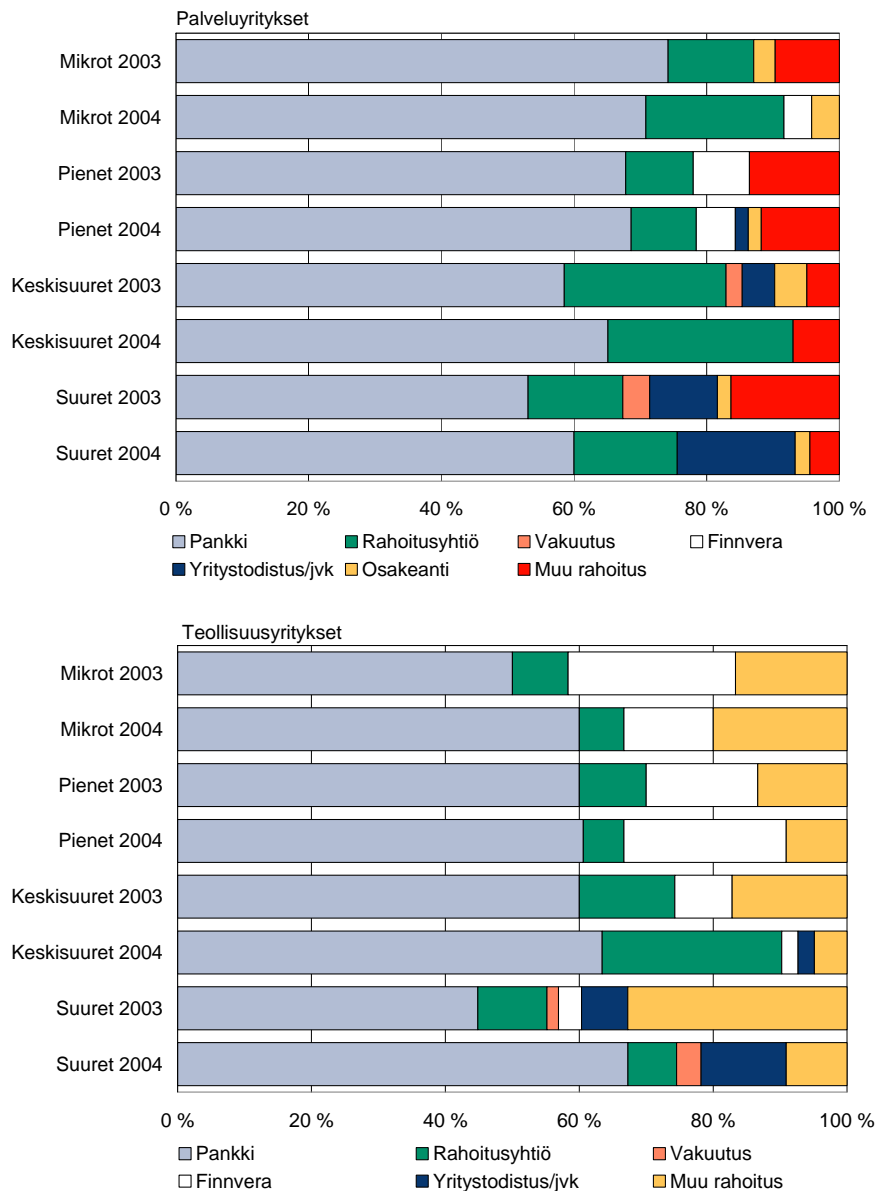

Pankki on ensisijainen ulkoisen rahoituksen lähde 60-70 prosentille rahoitusta hankkineista yrityksistä. Pankkien asema rahoittajana on vahvistunut erityisesti suurissa yrityksissä.

Pankkien merkitys on kasvanut erityisesti muun rahoituksen kustannuksella. Muun rahoituksen merkityksen väheneminen yritysten ilmoittamana ulkoisen rahoituksen ensisijaisena lähteenä johtunee osin ´muu ulkoinen rahoitus´ -vastausvaihtoehdon täsmentämisestä. Tämänvuotisessa kyselyssä yrityksen sisäinen rahoitus pyrittiin tarkennetuilla ohjeilla sulkemaan pois ´muu ulkoinen rahoitus´ -vastausvaihtoehdosta.

Rahoitusyhtiö on toiseksi yleisin ensisijainen rahoituksen lähde. Rahoitusyhtiöt ovat tärkeitä erityisesti palveluyritysten ensisijaisina rahoittajina. Finnveran asema erityisesti teollisuuden mikro- ja pienten yritysten ensisijaisena rahoittajana on pysynyt vahvana. Muita ulkoisen rahoituksen muotoja käytetään pääasiassa rahoituksen toissijaisina lähteinä.

Kuvio 3. Hankitun ulkoisen rahoituksen ensisijainen lähde

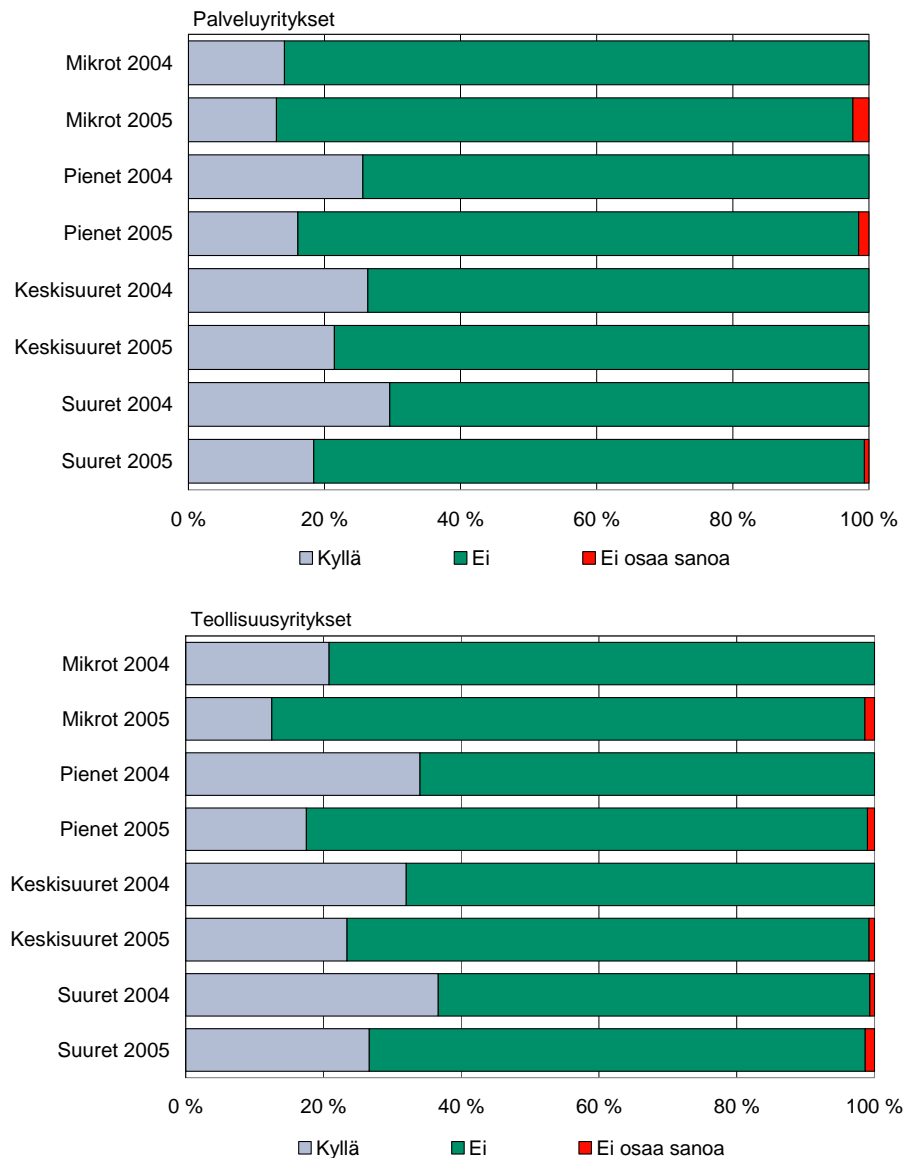

3 Rahoitussuunnitelmat

Yritysten rahoitussuunnitelmien perusteella ulkoista rahoitusta seuraavien 12 kuukauden aikana hankkivien yritysten osuudet näyttäisivät pienenevän jyrkästi. Rahoituksen hankinta-aikomukset ovat hyvin vaihtelevat molemmilla päätoimialoilla ja kaikissa yrityskokoluokissa. Huomionarvoista on suurten yritysten rahoituksen hankinta-aikomusten vaihtelevuus. Jo edellisen 12 kuukauden aikana poikkeuksellisen pienet osuudet otoksen suurista yrityksistä hankkivat uutta ulkoista rahoitusta, palveluissa 30 prosenttia ja teollisuudessa 37 prosenttia (ks. luku 2). Rahoitussuunnitelmien perusteella luvut voivat ensi vuonna edelleen pienentyä, sillä suurista palveluyrityksistä vain 18 prosenttia ja suurista teollisuusyrityksistä vain 27 prosenttia aikoo hankkia uutta ulkoista rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana. Luvut ovat selvästi pienempiä kuin aikaisemmissa kyselyissä.

Kuvio 4.

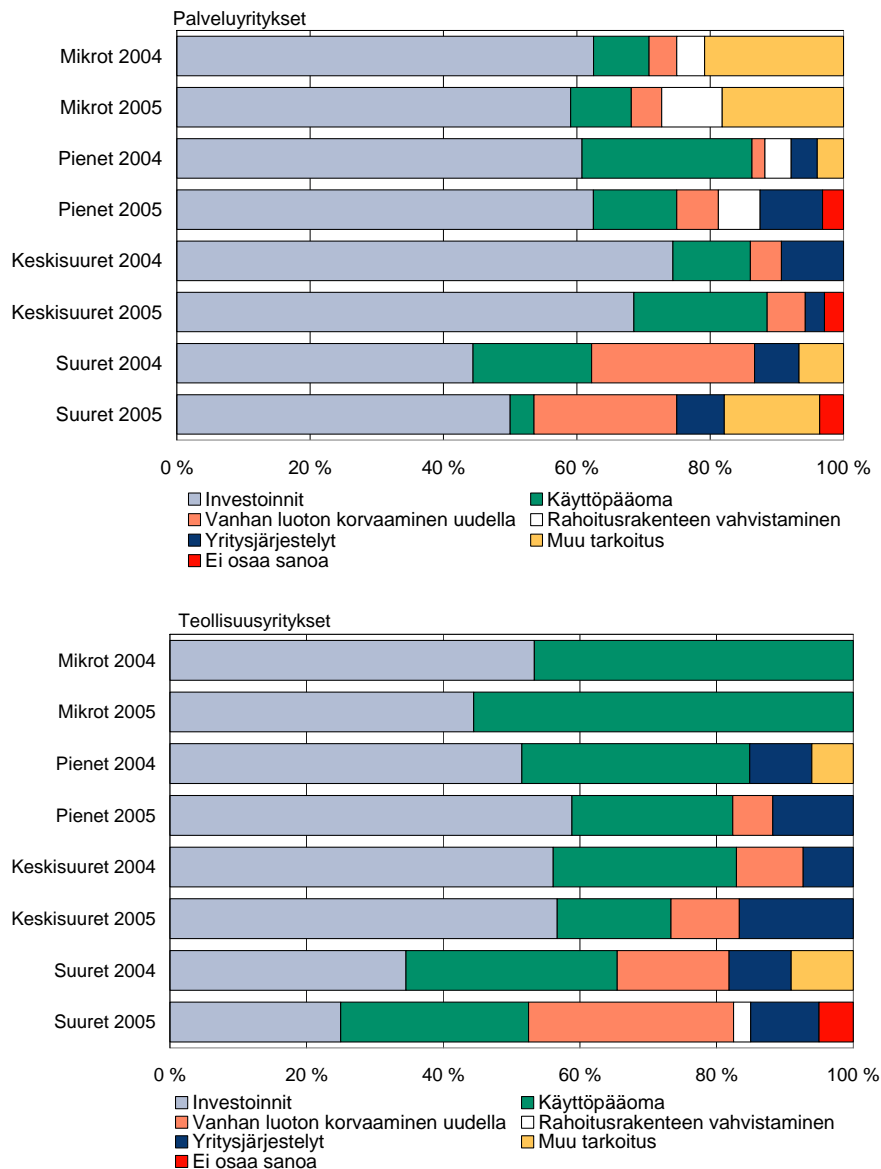
Onko yritys hankkinut ulkoista rahoitusta edellisen 12 kk:n aikana (vuoden 2004 pylväät) ja aikooko hankkia seuraavan 12 kk:n aikana (vuoden 2005 pylväät)?

Investointien asema palveluyritysten ensisijaisena rahoituksen käyttötarkoituksena vahvistui edellisen 12 kuukauden aikana (ks. luku 2) ja näyttäisi pysyvän vahvana myös seuraavan 12 kuukauden aikana. Teollisuudessa investointien merkitys rahoituksen ensisijaisena käyttötarkoituksena sen sijaan pieneni, eikä rahoitussuunnitelmien perusteella näyttäisi kasvavan seuraavan 12 kuukauden ajanakaan. Rahoituksen hankintaa suunnittelevista suurista teollisuusyrityksistä vain joka neljäs ilmoittaa rahoituksen ensisijaiseksi aiotuksi käyttötarkoitukseksi investoinnit, kun luku on aiemmin vaihdellut 35-50 prosentin välillä.

Huomattava osuus erityisesti teollisuusyrityksistä ilmoittaa suunnitellun rahoituksen ensisijaiseksi käyttötarkoitukseksi käyttöpääoman. Käyttöpääoma onkin investointien jälkeen toiseksi yleisin suunnitellun rahoituksen käyttötarkoitus. Poikkeuksina ovat suuret yritykset, joiden toiseksi yleisin käyttötarkoitus on vanhojen luottojen korvaaminen uusilla.

Kuvio 5. Edellisen 12 kk:n aikana hankitun (vuoden 2004 pylväät) ja seuraavan 12 kk:n aikana suunnitellun (vuoden 2005 pylväät) ulkoisen rahoituksen ensisijainen käyttötarkoitus

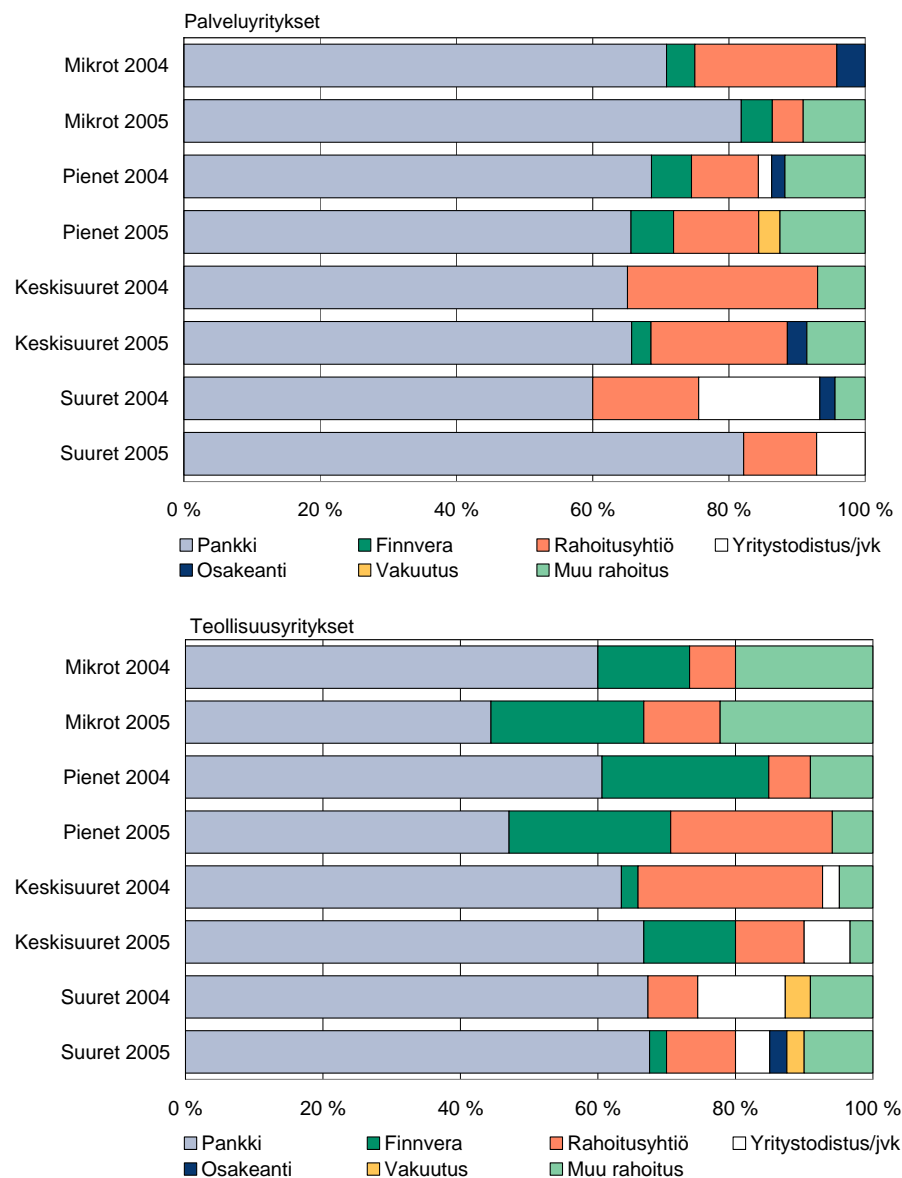

Rahoitussuunnitelmien perusteella pankit säilyttävät ylivoimaisen asemansa yritysten ulkoisen rahoituksen ensisijaisena lähteenä. Edellisen 12 kuukauden aikana

pankkien suhteellinen merkitys kasvoi erityisesti suurten yritysten ensisijaisena rahoittajana (luku 2). Rahoitussuunnitelmien perusteella tämä kehityssuunta näyttäisi jatkuvan.

Seuraavan 12 kuukauden rahoitussuunnitelmien ja vuosien 2000-2004 kyselyjen perusteella pankkien vahva asema yritysten rahoittajana näyttäisi pysyneen ennallaan pidemmälläkin aikajaksolla. Kyselyjen perusteella suomalaisessa yritysrahoituksessa ei näyttäisi olevan merkkejä ns. disintermediaatiosta eli pankkirahoituksen ja muun välitetyn rahoituksen merkityksen vähenemisestä muun ulkoisen rahoituksen kustannuksella.

Kuvio 6. Edellisen 12 kk:n aikana hankitun (vuoden 2004 pylväät) ja seuraavan 12 kk:n aikana suunnitellun (vuoden 2005 pylväät) ulkoisen rahoituksen ensisijainen lähde

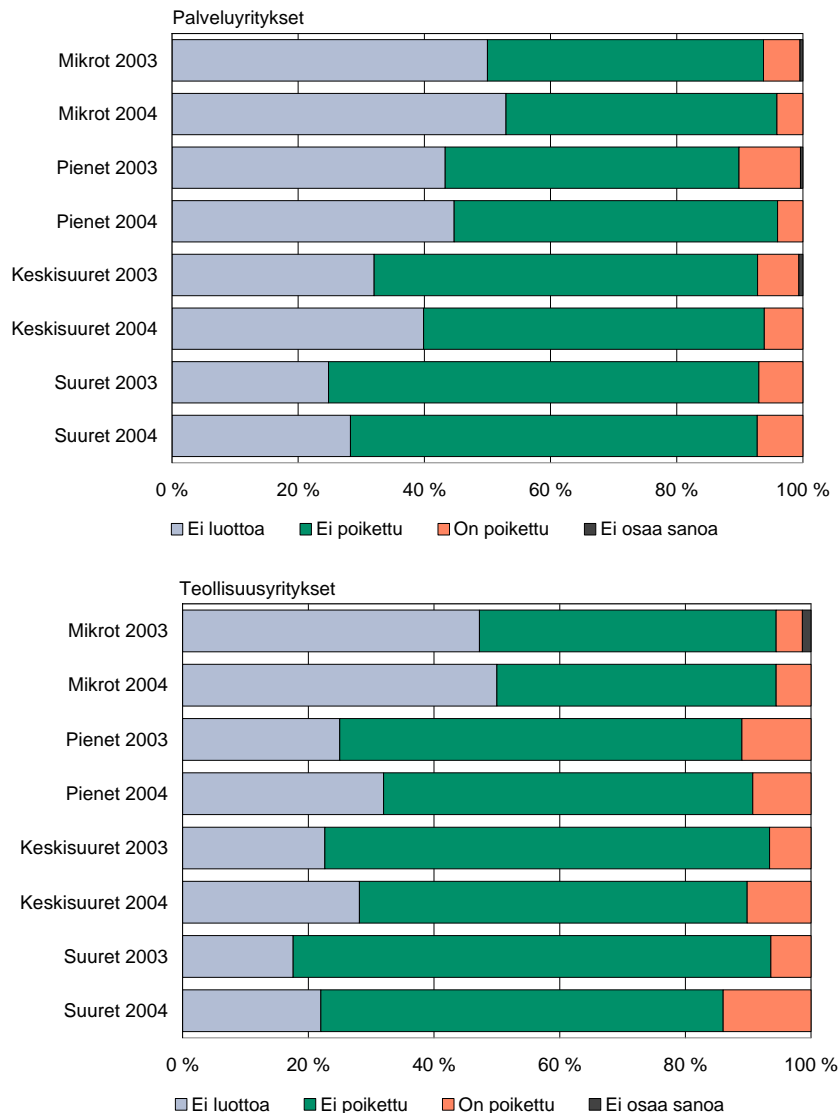

4 Velkaantuneisuus ja rahoitusongelmat

Velattomien yritysten määrä on kasvanut yhtäjaksoisesti vuodesta 2001 lähtien, mutta tänä vuonna määrän kasvu on ollut poikkeuksellisen voimakasta. Luotottomien keskisuurten yritysten osuus kasvoi jopa noin 7 prosenttiyksikköä ja suurten noin 4 prosenttiyksikköä verrattuna viime vuoteen. Myös täysin velattomien mikroyritysten ja pienten yritysten osuus kasvoi, joskaan ei yhtä paljon.

Luottojen hoitosuunnitelmista on viime vuosina tyypillisesti poikennut noin 10-20 prosenttia yrityskokoluokan luototetuista yrityksistä. Tänä vuonna luottojen hoitosuunnitelmista poikenneiden yritysten osuus hiukan pieneni teollisuudessa ja pysyi ennallaan palveluissa. Mikro- ja pienten yritysten yleisin poikkeama oli lyhennysten lykkääminen. Suurten yritysten luottojen hoitosuunnitelmista poikkeamisen yleisin syy oli lyhennysten nopeuttaminen.

Kuvio 7. Onko yrityksenne poikennut luottojenne hoitosuunnitelmasta?

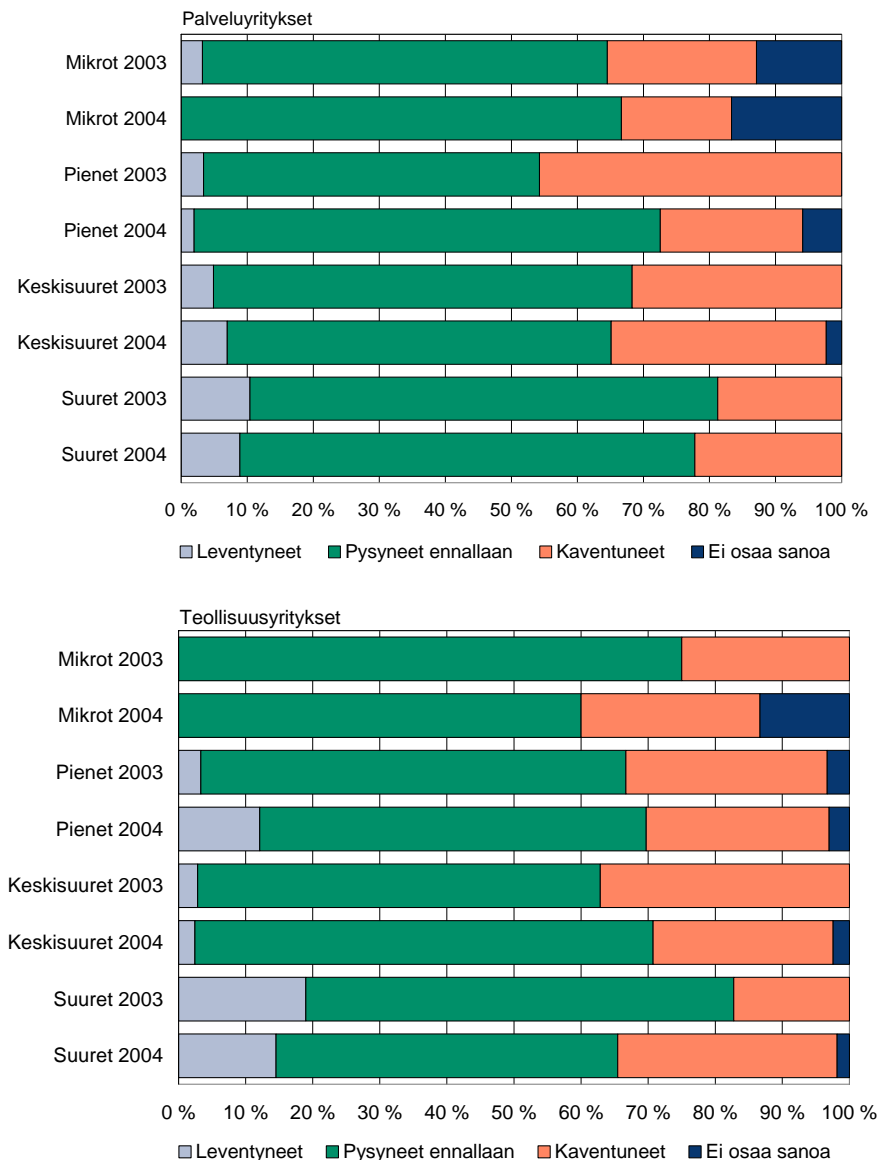
Yritysten rahoituksen saatavuus on kyselyn perusteella ollut viime vuodet hyvä. Vain 3 prosentilla ulkoista rahoitusta tarvinneista palveluyrityksistä ja noin 5 prosentilla teollisuusyrityksistä oli ongelmia rahoituksen saamisessa. Vakuuksien puute oli yleisin rahoitusongelma etenkin teollisuudessa. Rahoitusvaikeuksien yleisin haitta yrityksille oli käyttöpääoman puute.

5 Rahoituksen hinta, sivukulut ja vakuusvaatimukset

Suurimmalla osalla uusia luottoja hankkineista yrityksistä luottojen korkomarginaalit (luottokorko miinus viitekorko) ovat aiempaan verrattuna pysyneet ennallaan tai entisestään kaventuneet. Noin neljännes luottoja hankkineista yrityksistä ilmoittaa luottajensa korkomarginaalien kaventuneen ja alle 10 prosenttia leventyneen. Vain muutamamat aineiston mikro- ja pienistä yrityksistä ilmoittavat luottomarginaaliensa leventyneen.

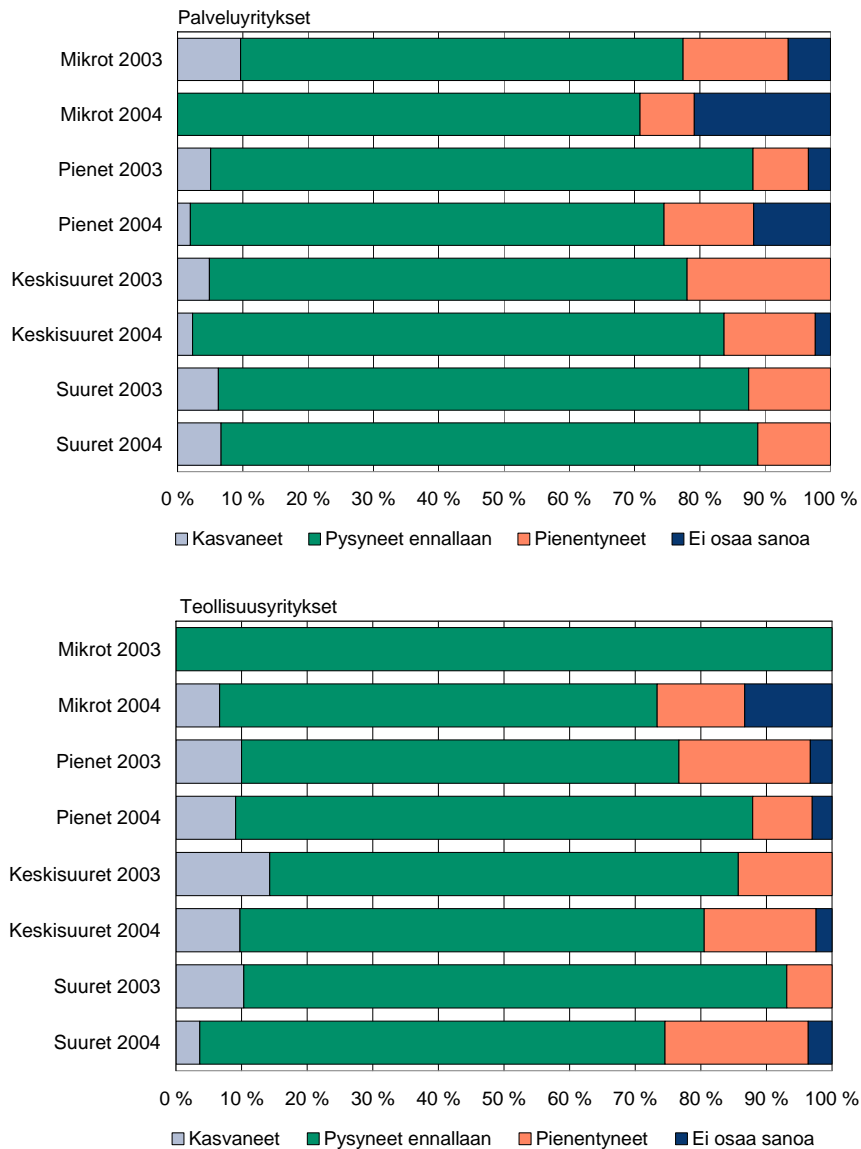
Myöskään luottojen sivukulut eivät ole kasvaneet aiempaan verrattuna kuin noin 5 prosentilla rahoitusta hankkineista yrityksistä. Merkittävää on, että luottoja hankkineista suurista teollisuusyrityksistä jopa yli 20 prosenttia ilmoittaa sivukulujen laskeneen. Luottojen vakuusvaatimukset ovat pysyneet valtaosalla yrityksistä ennallaan.

Kuvio 8. Uusien luottojen korkomarginaalit

Kuvio 9.

Uusien luottojen sivukulut

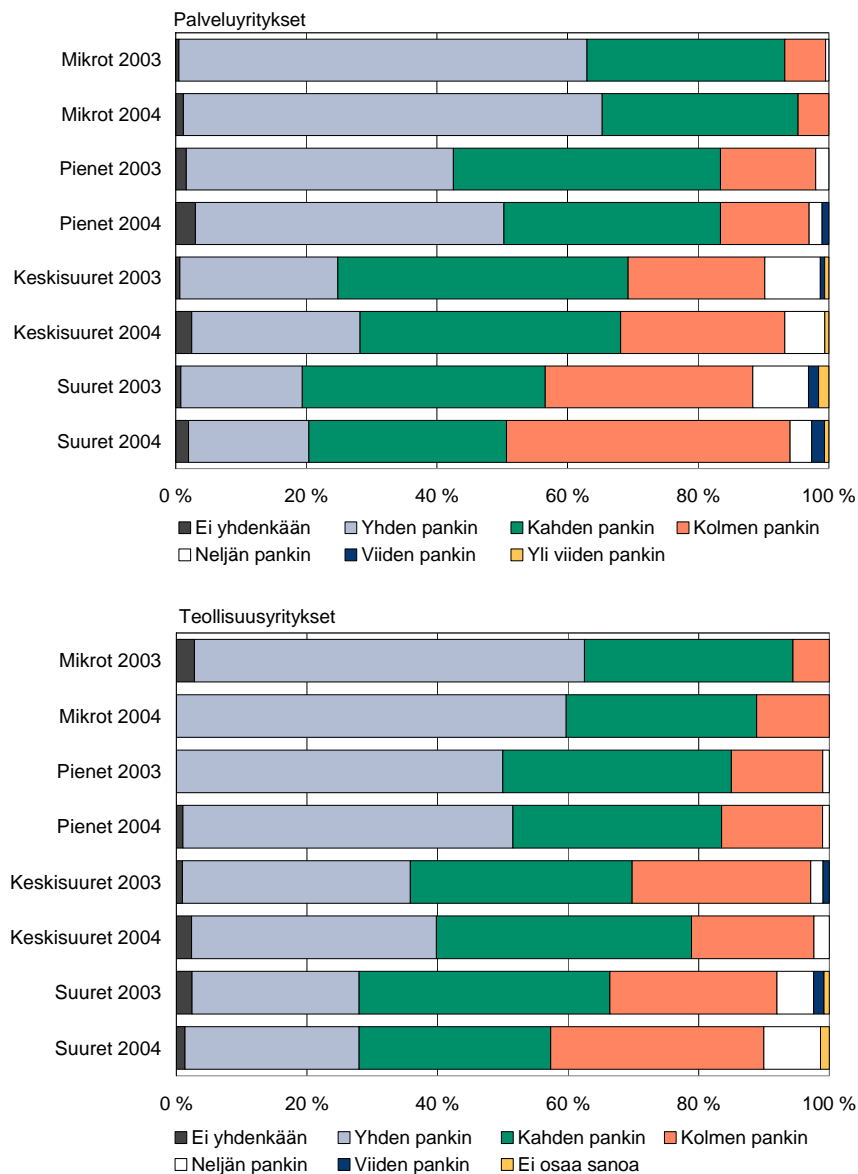

6 Pankkipalveluiden saatavuus ja pankkien kilpailuttaminen

Yritykset näyttäisivät jonkin verran keskittävän pankkipalveluitaan. Korkeintaan yhden pankin palveluita merkittävästi käyttävien yritysten osuudet ovat kasvaneet viime vuosina. Tämän vuoden kyselyn perusteella pankkipalveluiden keskittyminen on jatkunut mikro-, pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Monet suuret yritykset ovat sen sijaan käyttäneet aikaisempaa useamman pankin palveluita: kolmen tai useamman pankin palveluita merkittävästi käyttäneiden suurten yritysten osuudet kasvoivat huomattavasti.

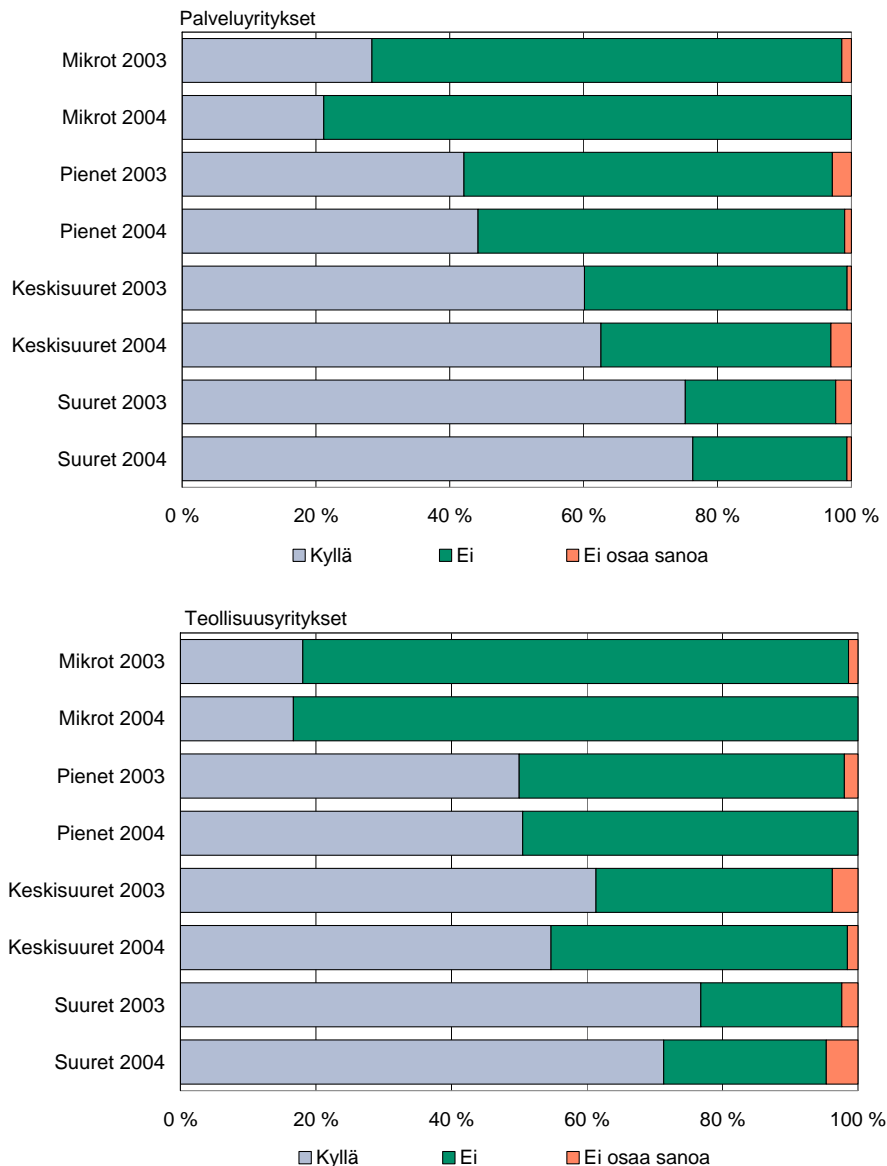
Pankkipalveluiden käytössä ja pankkien kilpailuttamisessa on suuria eroja erikokoisten yritysten välillä. Mikroyrityksistä yli 60 prosenttia käyttää merkittävästi korkeintaan yhden pankin ja yli 90 prosenttia korkeintaan kahden pankin palveluksia. Suurista yrityksistä vain hiukan yli 20 prosenttia käyttää merkittävästi korkeintaan yhden pankin palveluita. Sen sijaan vajaat 50 prosenttia suurista yrityksistä käyttää merkittävästi kolmen tai useamman pankin palveluita.

Kuvio 10. Kuinka monen pankin palveluja yrityksenne käyttää merkittävästi?

Pankkien kilpailuttaminen on molemmilla päätoimialoilla ja kaikissa yrityskokoluokissa selvästi vähäisempää kuin 2000-luvun alussa. Tänä vuonna erityisesti pankkeja kilpailuttavien mikroyritysten sekä keskisuurten ja suurten teollisuusyritysten osuudet vähenivät. Vielä vuonna 2000 selvästi yli 30 prosenttia mikroyrityksistä kilpailutti pankkeja. Tänä vuonna osuus oli alle 20 prosenttia. Suurten teollisuusyritysten rahoituksen hankinnan ja rahoitussuunnitelmien vaikeus (ks. luvut 2 ja 3) selittänee osaltaan pankkeja kilpailuttavien suurten teollisuusyritysten osuuden pienenemistä.

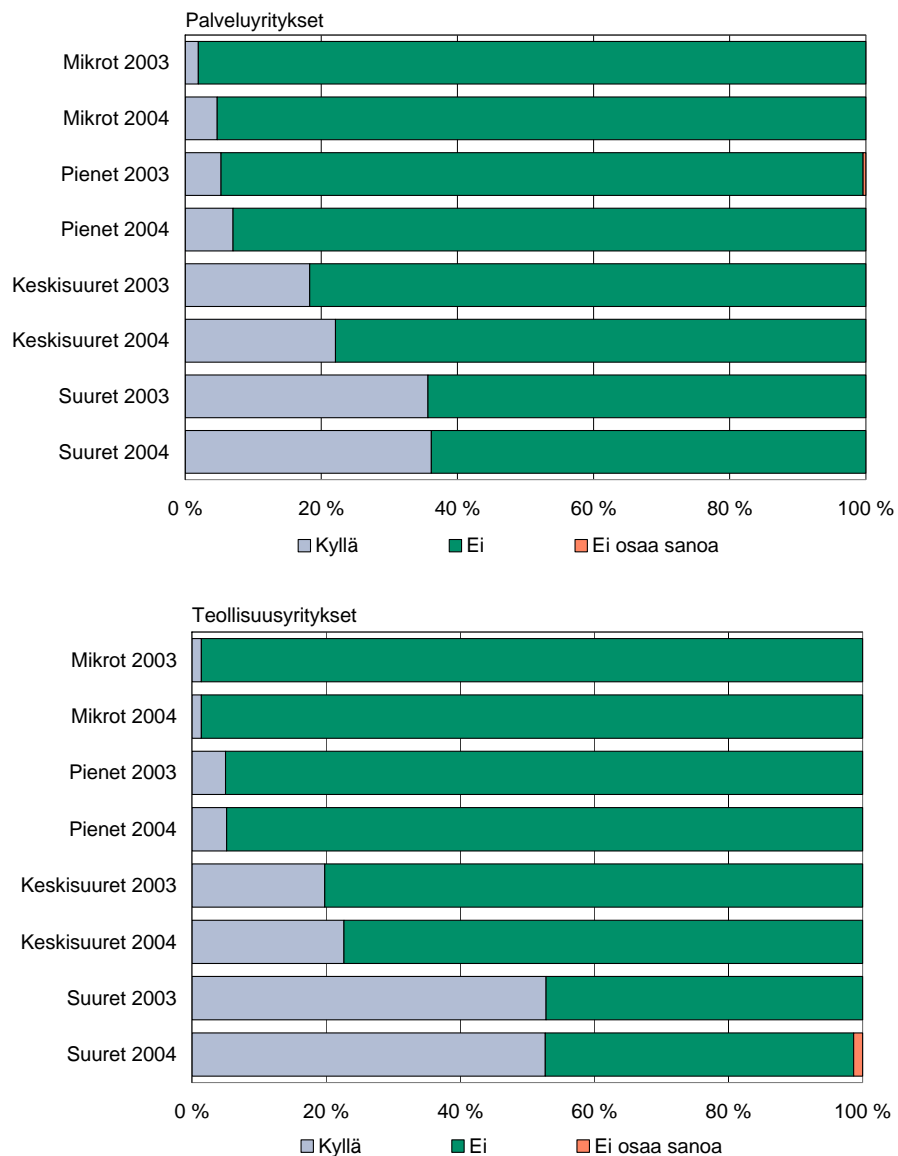
Kuvio 11. Kilpailutatteko pankkeja keskenään?

Suomessa toimivien ulkomaisten pankkien (ei sisällä Nordeaa) palveluiden käyttö on hiukan lisääntynyt verrattuna vuoden 2003 kyselyyn, joskin muutos on varsin pieni. Suurista teollisuusyrityksistä yli puolet ja palveluyrityksistä yli kolmannes käytti Suomessa toimivien ulkomaisten pankkien palveluita. Keskisuuristakin yrityksistä yli viidesnes käytti näitä palveluita, mutta mikro- ja pienistä yrityksistä vain muutama prosentti. Palveluista eniten käytettiin maksuliikennepalveluita, mutta myös talletuksia, luottoja sekä takuu- ja takauspalveluita käytettiin laajasti.

Kuvio 12. Onko yrityksenne viimeisen 12 kk aikana käyttänyt Suomessa toimivan ulkomaisen pankin palveluja?

Suoraan ulkomailta (ts. sellaisista pankeista tai muista rahoituslaitoksista, joilla ei ole omaa toimipistettä Suomessa) pankkipalveluita hankkivien yritysten osuudet ovat pysyneet pieninä ja viime vuoteen verrattuna entisestään pienentyneet. Suurista yrityksistä noin 15 prosenttia ja muista yrityksistä vain muutama prosentti käytti näitä palveluita. Yleisimmin käytettyjä palveluita olivat talletukset, luotot ja maksuliikennepalvelut.

7 Julkisen yritysrahoituksen ja pääomasijoitusten käyttö

Yritysten julkisen yritysrahoituksen käyttöä selvitettiin nyt toista kertaa raportin säännöllisesti toistuvissa kysymyksissä. Vuoden 2001 kyselyssä sitä selvitettiin kertaluonteisesti kyselyn vuosittain vaihtuvissa kysymyksissä.

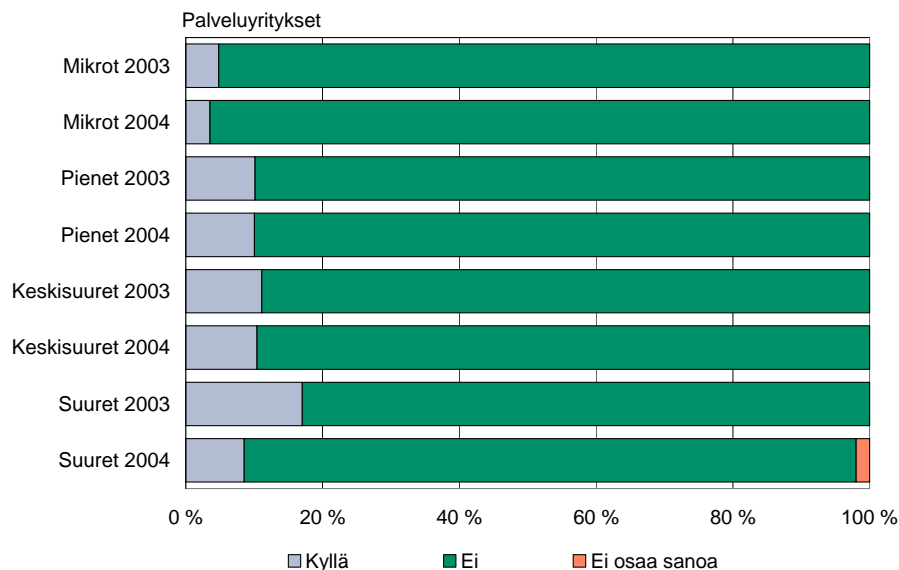
Julkisella yritysrahoituksella tarkoitetaan tässä yhteydessä Finnvera Oyj:n, Teknologian kehittämiskeskuksen (Tekes) ja TE-keskusten kautta yrityksille myönnettäviä lainoja, takauksia (pl. vientitakuut) ja avustuksia. Koska julkista yritysrahoitusta kanavoidaan myös pääomarahastojen kautta, kyselyssä selvitettiin myös pääomasijoitusrahoituksen käyttöä.

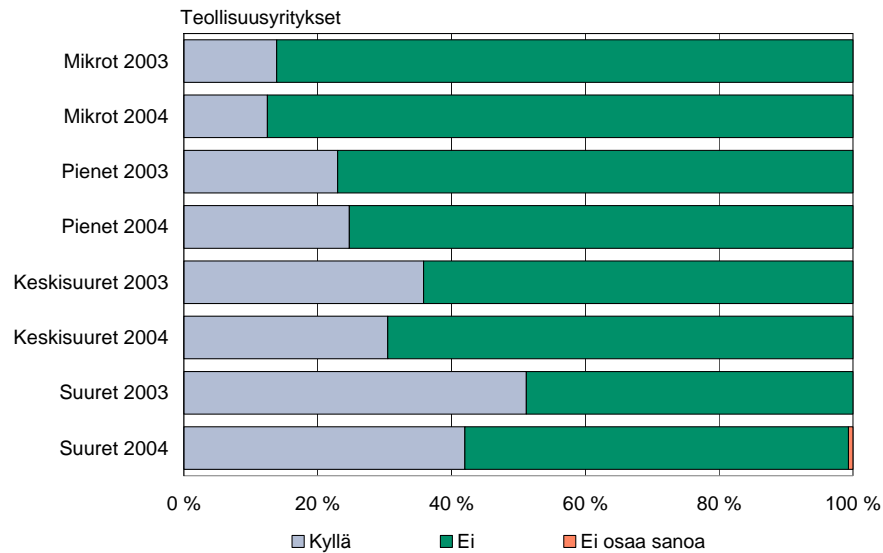
Julkisen yritysrahoituksen käyttö on selvästi yleisempää teollisuus- kuin palveluyrityksissä. Aineiston teollisuusyrityksistä noin 30 prosenttia mutta palveluyrityksistä alle 10 prosenttia käytti edellisen 12 kuukauden aikana yhtä tai useampaa julkisen yritysrahoituksen muotoa. Palveluyrityksissä julkisen yritysrahoituksen käyttö oli lähes yhtä yleistä kaikissa yrityskokoluokissa. Teollisuudessa julkisen yritysrahoituksen käyttö oli yleisempää suuremmissa kokoluokissa.

Julkista yritysrahoitusta käyttäneiden yritysten osuudet ovat pääosin lähes samoja kuin viimevuotisessa kyselyssä. Tosin suurista yrityksistä selvästi viimevuotista pienempi osuus hankki julkista yritysrahoitusta. Tämä tulos on yhdenmukainen luvun 2 tulosten kanssa: suuret yritykset ovat selvästi vähentäneet ulkoisen rahoituksen – myös julkisen yritysrahoituksen – käyttöä.

Kyselyssä selvitettiin myös yritysten julkisen yritysrahoituksen hankinta-aikomuksia. Kyselyn perusteella julkista yritysrahoitusta seuraavien 12 kuukauden aikana hankkivien yritysten osuudet tulevat pysymään ennallaan tai hiukan pienemään tämänvuotisista lukemista.

Kuvio 13. Onko yrityksenne käyttänyt viimeisen 12 kuukauden aikana julkista yritysrahoitusta?

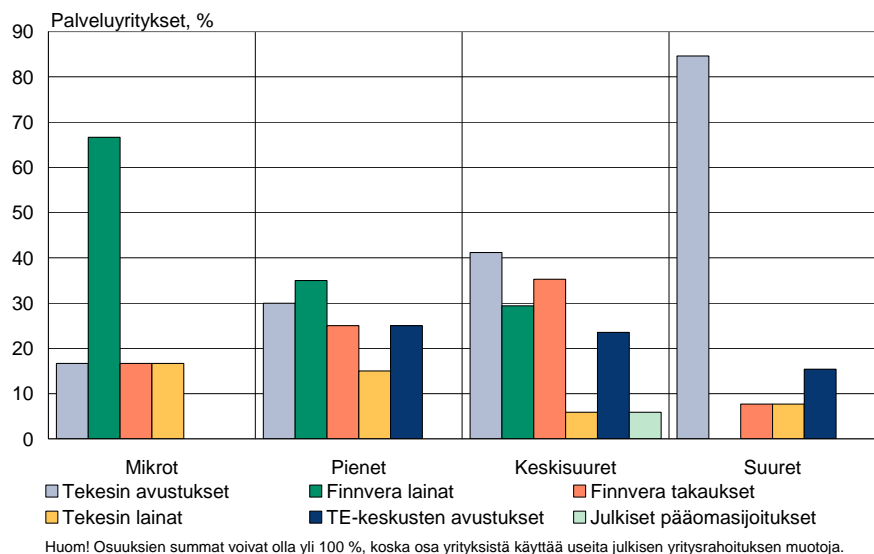

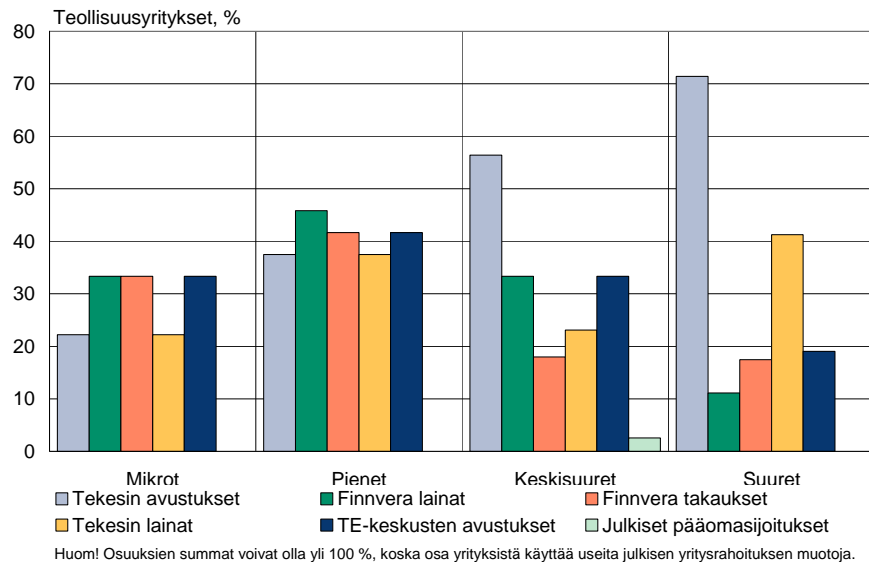

Suuret yritykset käyttävät erityisesti Tekesin avustuksia. Niitä käytti yli 70 prosenttia jotain julkisen yritysrahoituksen muotoa käyttäneistä suurista yrityksistä. Tekesin lainoja käyttivät erityisesti suuret teollisuusyritykset. Muissa yrityskokoluokissa julkisen yritysrahoituksen eri muotojen käyttö jakautui tasaisemmin. Eri julkisten rahoitusmuotojen käytössä eri yrityskokoluokissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia verrattuna viimevuotiseen kyselyyn.

Kuvio 14.

Eri julkisia yritysrahoitusmuotoja käyttäneiden yritysten osuudet kokoluokan kaikista julkista yritysrahoitusta käyttäneistä yrityksistä.

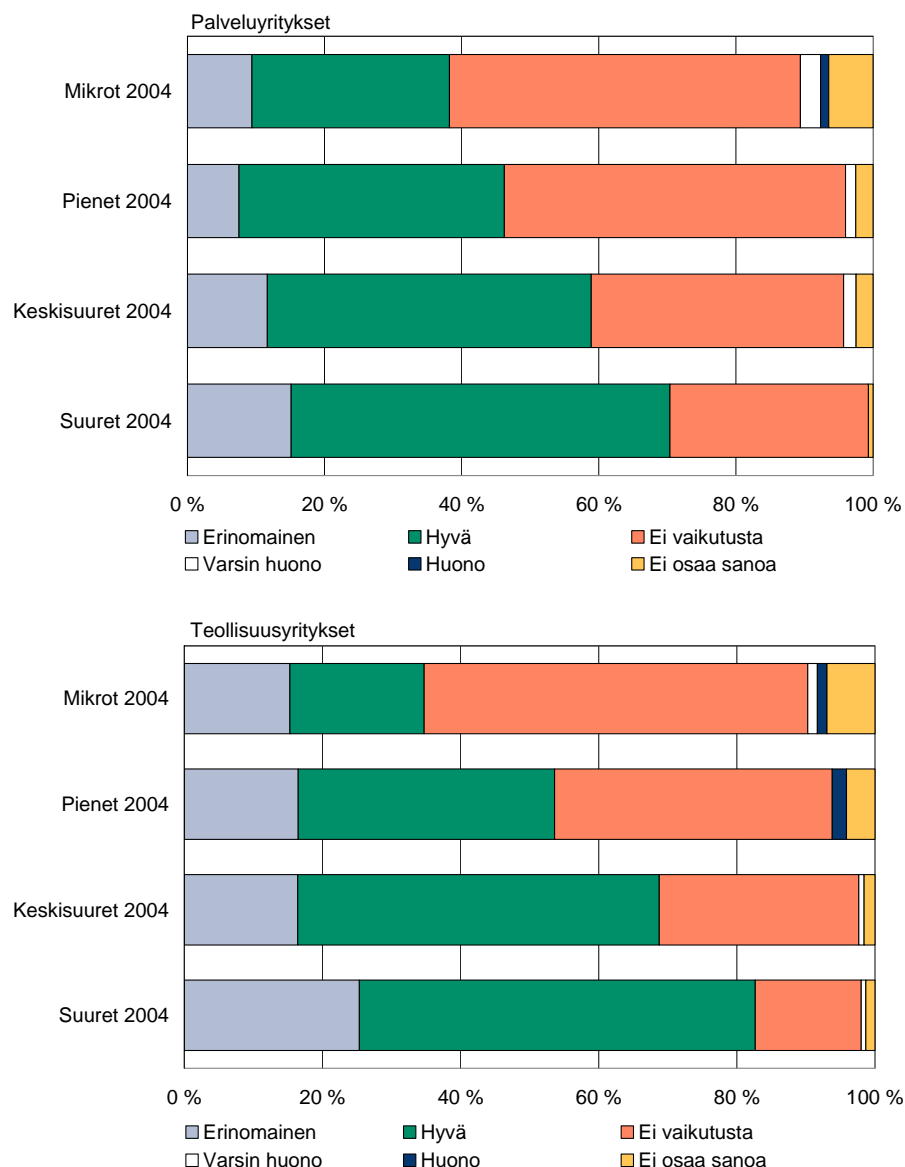
Tämänvuotisessa kyselyssä selvitettiin ensimmäisen kerran julkisen yritysrahoituksen käytön syitä. Yli 40 prosenttia julkista yritysrahoitusta käyttäneistä yrityksistä ilmoitti syyksi julkisen rahoituksen edullisuuden yksityiseen rahoitukseen verrattuna. Noin 20 prosenttia yrityksistä ilmoitti syyksi sen, että pelkästään yksityistä rahoitusta käyttämällä investointi olisi toteutunut aiottua pienempänä. Noin 10 prosentille yrityksistä syynä oli se, etteivät ne olleet saaneet pankki- tai muuta yksityistä rahoitusta. Myös julkisen rahoituksen käyttö tuotekehitykseen oli usein mainittu käyttötarkoitus.

8 Talous- ja rahaliiton vaikutukset yrityksen rahoitustilanteeseen, vientiin ja tuontiin

Talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen käynnistyminen ja euron käyttöönotto tilivaluuttana 1999 poistivat valuuttakurssiriskit euromaiden väliltä. Käteiseuro otettiin käyttöön vuonna 2002. Kyselyn vuosittain vaihtuvassa kysymysosiossa selvitettiin yritysten näkemyksiä Suomen talous- ja rahaliiton jäsenyyden vaikutuksista yrityksen rahoitustilanteeseen, vientiin ja tuontiin.

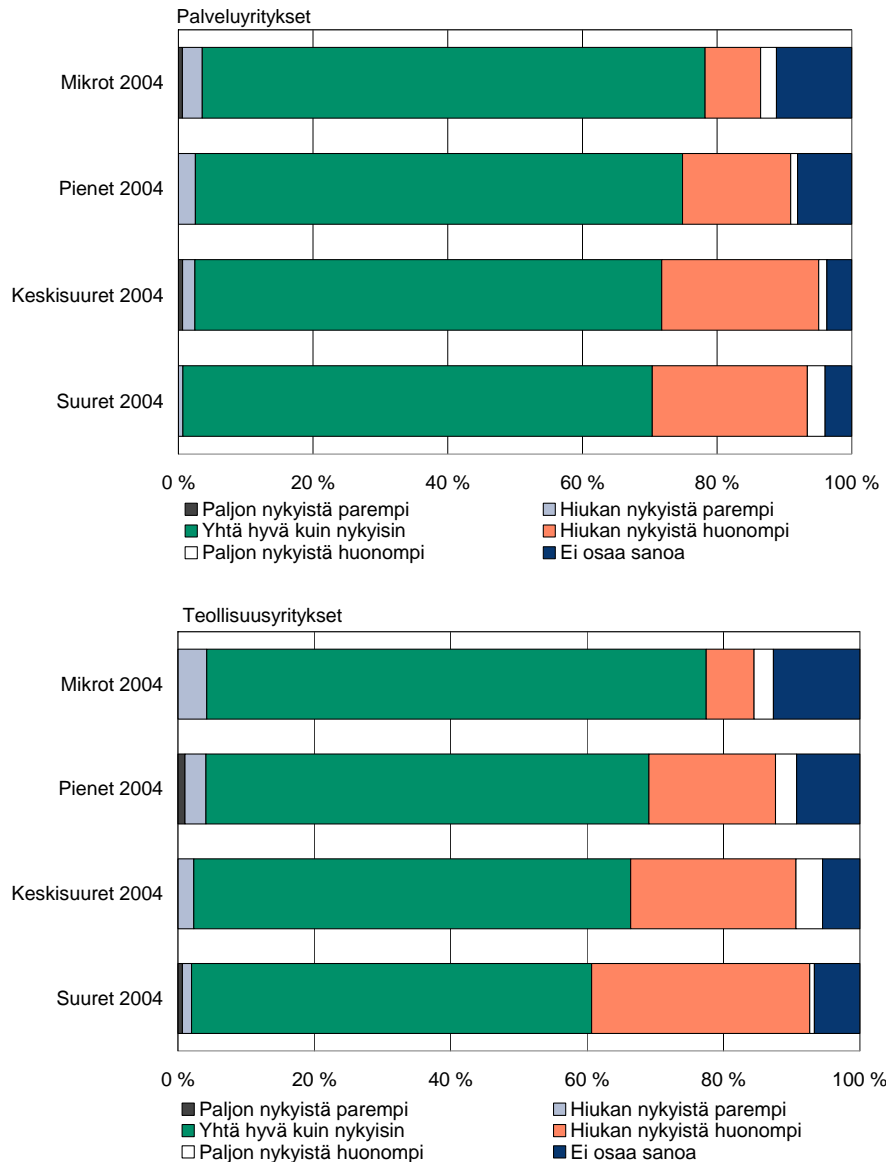
Huomattavan suuri osa yrityksistä arvioi, että Suomen päätös liittyä talous- ja rahaliittoon oli niiden kannalta joko hyvä tai erinomainen. Mikroyrityksistä näin katsoi vajaa 40 prosenttia, pienistä yrityksistä noin 50 prosenttia, keskisuurista yli 60 prosenttia ja suurista yrityksistä noin 75 prosenttia. Teollisuusyrityksistä hiukan suurempi osuus piti päätöstä hyvänä tai erinomaisena kuin palveluyrityksistä. Päätöksen yrityksensä kannalta huonoksi tai hyvin huonoksi koki vain 1-3 prosenttia eri kokoluokkien yrityksistä.

Kuvio 15. Oliko Suomen päätös liittyä talous- ja rahaliittoon yrityksenne kannalta hyvä vai huono?

Yritykset katsovat, että talous- ja rahaliittoon liittymisen vaikutukset yrityksen rahoitustilanteeseen ovat olleet suotuisia tai neutraaleja. Noin viidennes yrityksistä arvioi, että niiden rahoitustilanne on nyt parempi kuin se olisi talous- ja rahaliiton ulkopuolella. Vain muutama prosentti yrityksistä arvioi, että niiden rahoitustilanne olisi nyt parempi, jos Suomi ei olisi liittynyt talous- ja rahaliittoon.

Kuvio 16. Jos Suomi olisi jäänyt talous- ja rahaliiton ulkopuolelle, millainen arvionne mukaan olisi yrityksenne rahoitustilanne

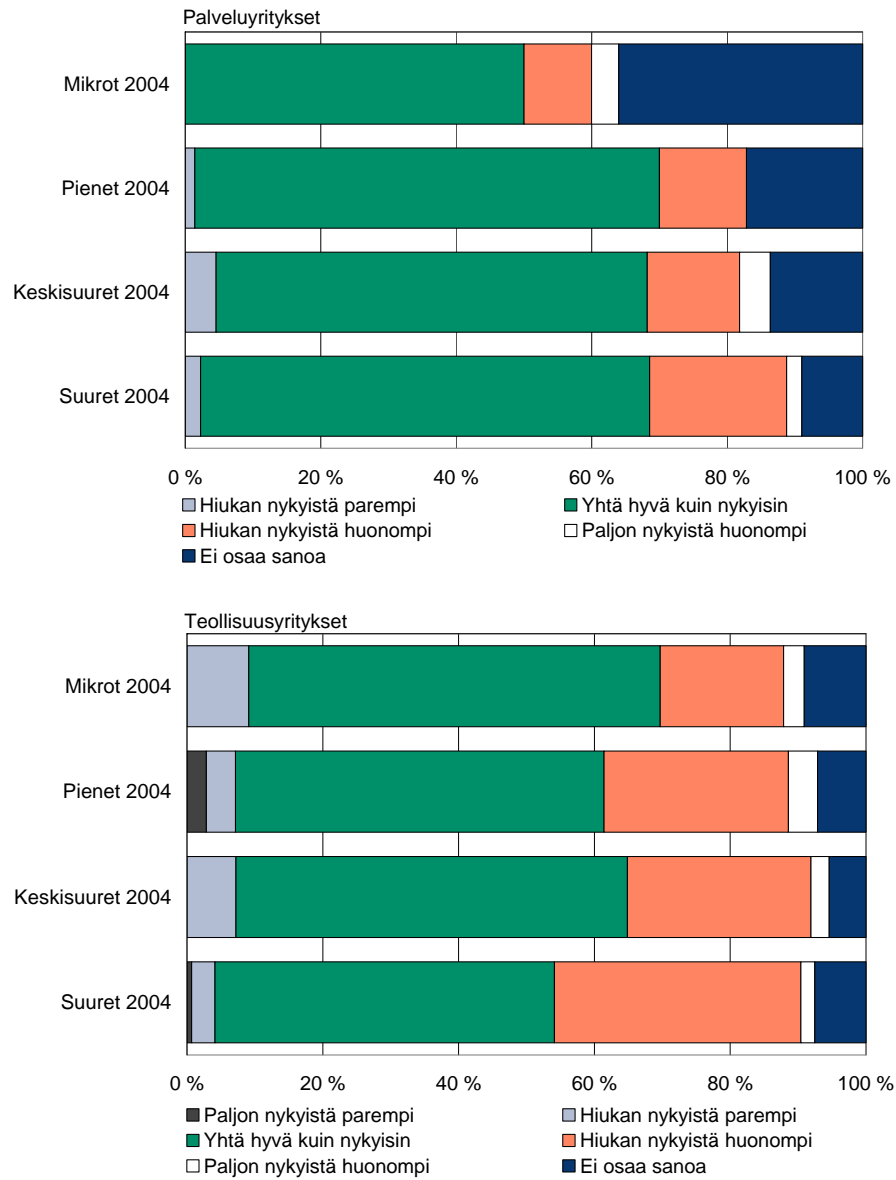

Kyselyn mukaan talous- ja rahaliiton vaikutukset yritysten vientiin ja tuontiin ovat myös olleet pääosin neutraalit tai suotuisat. Vientiä harjoittavista palveluyrityksistä vajaa ja teollisuusyrityksistä yli 60 prosenttia arvioi, että Suomen liittyminen talous- ja rahaliittoon ei ole vaikuttanut niiden vientiin. Vajaa 20 prosenttia vientiä harjoittavista palveluyrityksistä ja yli 30 prosenttia teollisuusyrityksistä arvioi talous- ja rahaliittoon liittymisen vaikutukset yrityksensä viennin kannalta myönteiseksi ja vain muutama prosentti kielteiseksi.

Tuontia harjoittavat yritykset ovat vientiyrityksiäkin myönteisempiä suhtautumisessaan talous- ja rahaliiton vaikutuksiin. Yli 30 prosenttia tuontia harjoittavista yrityksistä katsoo talous- ja rahaliiton vaikuttaneen myönteisesti niiden tuontiin.

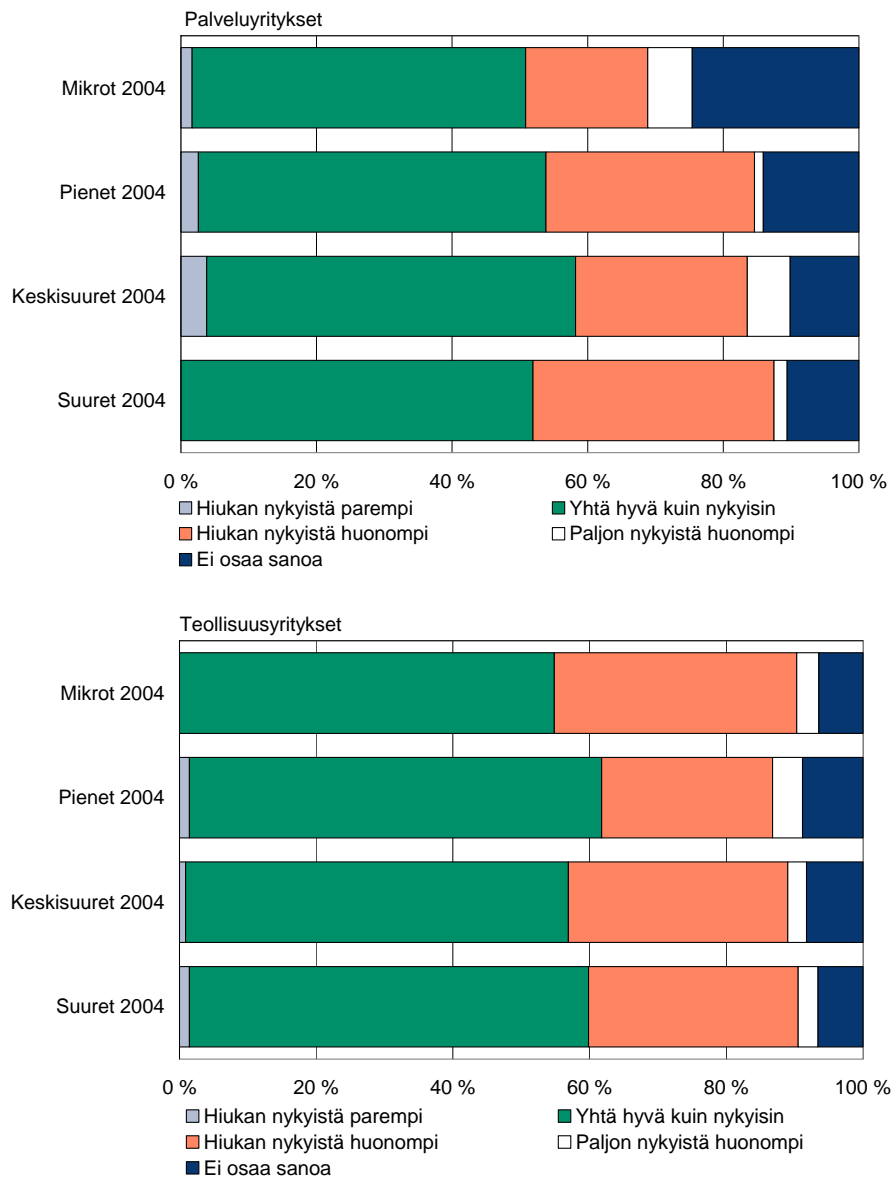
Kuvio 17.

Jos Suomi olisi jäänyt talous- ja rahaliiton ulkopuolelle, yrityksenne viennin tilanne olisi arvionne mukaan nykyiseen verrattuna:

Kuvio 18.

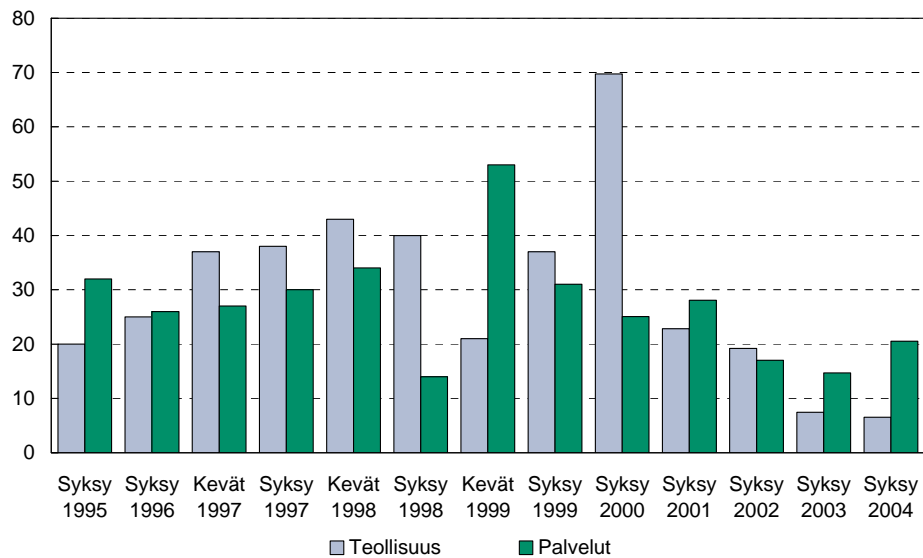
Jos Suomi olisi jäänyt talous- ja rahaliiton ulkopuolelle, yrityksenne tuonnin tilanne olisi arvionne mukaan nykyiseen verrattuna:

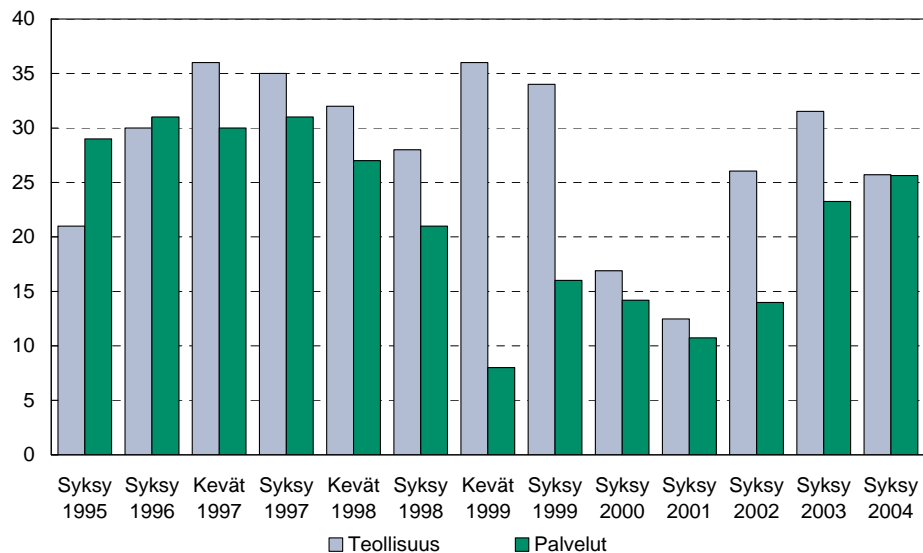
9 Yritysten näkymät ja yleistaloudelliset odotukset

Kuvio 19. Kannattavuus tällä hetkellä, saldoluku = hyvä – huono

Vuosien 1995–2000 luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia vuosien 2001–2004 lukujen kanssa.

Kuvio 20. Kannattavuusodotukset seuraavalle 12 kuukaudelle, saldoluku = paranee – heikkenee

Vuosien 1995–2000 luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia vuosien 2001–2004 lukujen kanssa.

Muun muassa euromaiden hidas kasvu ja euron vahvistuminen ovat viime vuosina heikentäneet suomalaisten teollisuusyritysten kannattavuutta. Maailman talouden kasvun nopeutumisesta huolimatta teollisuusyritysten saldoluulla mitattu kannattavuus hiukan heikkeni viimevuotiseen kyselyyn verrattuna (kuvio 19). Saldoluku saataisi olla vieläkin pienempi, jos vastaajat olisivat ehtineet ottaa huomioon kyselyajan kohdan jälkeen tapahtuneen dollarin heikkenemisen.

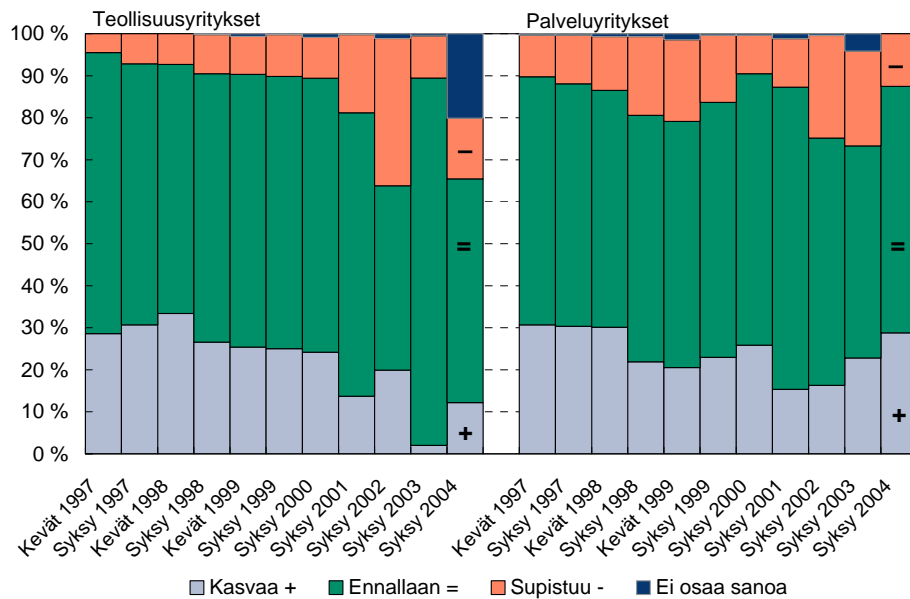
Teollisuusyritysten kannattavuusodotukset ovat sen sijaan olleet suhteellisen optimistiset jo vuodesta 2002 lähtien (kuvio 20). Kannattavuusodotuksia kuvaavat

saldoluvut ovatkin viime vuosina olleet säännönmukaisesti suuremmat kuin toteutunutta kannattavuutta kuvaavat saldoluvut. Vuoden 2003 syksyn optimistiset kannattavuusodotukset eivät toteutuneet, vaan saldoluvulla mitattu kannattavuus jäi vuonna 2004 heikoksi. Arvioidessaan vuoden 2005 kannattavuutta teollisuusyritykset ovatkin nyt varovaisempia kuin viime vuonna, mikä on linjassa euroalueen vaisujen näkymien ja vahvistuneen reaalisen valuuttakurssin kanssa.

Palveluyritysten kannattavuutta kuvaava saldoluku parani viimevuotisesta saldoluvusta. Parantuneen kannattavuuden taustalla on mm. vilkkaan asuntorakentamisen voimistama kotimainen kysyntä. Palveluyritysten kannattavuusodotukset ovat myös vahvistuneet viime vuodesta.

Kuvio 21.

Kuinka odotatte yrityksenne henkilömäärän muuttuvan seuraavan 12 kuukauden aikana?

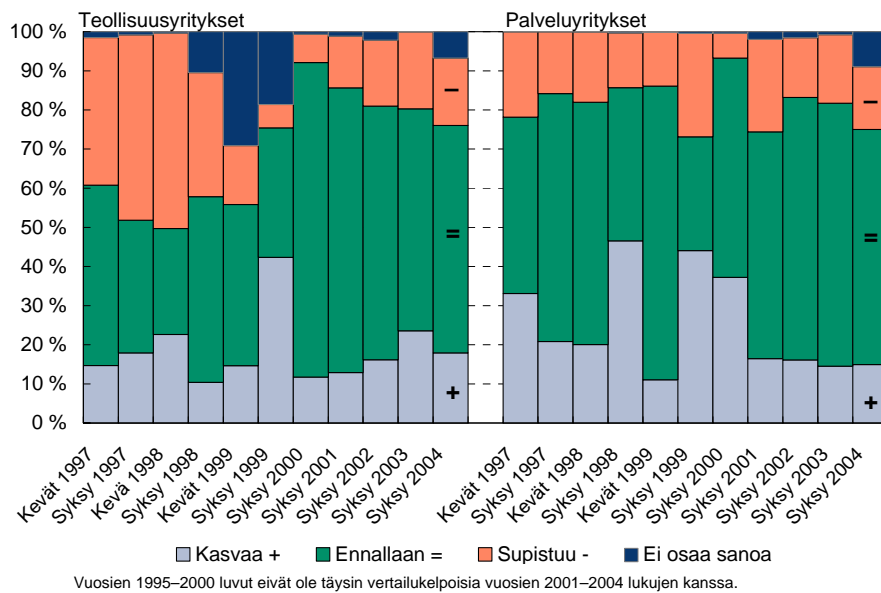

Teollisuuden epäyhtenäisistä näkymistä johtuneeksi, että sekä henkilöstönsä määrän lisäämistä että vähentämistä suunnittelevien yritysten (painotetut) osuudet ovat kasvaneet viime vuodesta. Saldoluvun perusteella näyttää siltä, että teollisuusyritykset uskovat työvoimatarpeensa lähimmän 12 kuukauden aikana hiukan vähenevän.

Henkilöstönsä määrän lisäämistä suunnittelevien palveluyritysten (painotettu) osuus on kasvanut ja vähentämistä suunnittelevien (painotettu) osuus pienentynyt vuodesta 2002 lähtien. Siten palveluyritysten tämänvuotiset työllistämisedotukset ovat optimistisempia kuin kahtena edellisena vuotena. Saldoluvun perusteella palvelusektorin työllisyys paranee lähimmän 12 kuukauden aikana.

Kuvio 22.

Kuinka yrityksenne investointien määrä muuttuu seuraavien 12 kuukauden aikana edelliseen vuoteen verrattuna?

Teollisuusyritysten investointihalut ovat viime vuodesta selvästi vähentyneet. Investointien lisäämistä seuraavien 12 kuukauden aikana suunnittelevien teollisuusyritysten (painotettu) osuus on tämänvuotisessa kyselyssä selvästi viimevuotista pienempi. Investointiensä vähentämistä suunnittelevien ja epätietoisten (painotetut) osuudet ovat viime vuodesta kasvaneet. Saldoluvun perusteella näyttää siltä, etteivät teollisuuden investoinnit ole lähitulevaisuudessa elpymässä.

On hiukan yllättävää, ettei palveluyritysten vahvistunut kannattavuus ole lisännyt niiden investointihaluja. Investointiaikomuksia kuvaava saldoluku on jopa pienempi kuin syksyn 2003 kyselyssä. Saldoluvun perusteella näyttää siltä, etteivät palveluyritysten investoinnitkaan ole lähitulevaisuudessa vauhdittumassa.

Taulukko 3. Yleistaloudelliset odotukset

	Odotettu tuottamien hyödykkeiden hintojen muutos-%, 12 kk*		Odotettu palkkojen muutos-%, 12 kk*		Odotettu inflaatio-% 12 kk:n kuluttua		Odotettu 3 kk:n euribor 12 kk:n kuluttua	
	2003 Syksy	2004 Syksy	2003 Syksy	2004 Syksy	2003 Syksy	2004 Syksy	2003 Syksy	2004 Syksy
Teollisuusyritykset								
Elintarvike	-0.9	0.6	2.5	2.5	1.0	0.9	2.6	2.5
Tevanake	0.2	1.4	1.7	2.3	1.0	0.8	2.7	2.5
Metsä	2.9	2.9	0.9	0.5	1.0	1.0	2.6	2.6
Graafinen teollisuus	0.0	0.5	1.7	1.7	0.9	0.9	2.7	2.5
Kemia	0.7	1.6	0.9	2.4	0.8	0.8	2.6	2.6
Rakennus	-0.4	1.1	2.2	1.9	0.9	0.7	2.7	2.5
Sähkö- ja elektroniikka	-1.7	-0.3	0.2	0.8	1.0	0.8	2.7	2.6
Muu metalliteollisuus	-0.3	0.1	2.3	2.6	0.9	0.8	2.7	2.7
Muu teollisuus	-2.5	0.7	-0.5	1.7	1.2	0.8	2.6	2.6
Mikrot	-0.4	0.8	2.4	2.0	0.9	0.7	2.7	2.6
Pienet	-0.2	-0.7	2.1	2.1	0.9	0.8	2.6	2.6
Keskisuuret	0.5	0.6	2.2	2.1	1.0	0.8	2.7	2.5
Suuret	-0.5	1.0	1.1	1.9	1.1	1.0	2.6	2.6
Teollisuus yhteensä	-0.5	0.9	1.1	1.9	1.0	0.8	2.7	2.6
Palveluyritykset								
Rakentaminen	0.4	0.1	3.2	1.0	0.8	0.7	2.6	2.6
Tukkukauppa	1.0	0.2	2.1	2.3	1.0	0.9	2.6	2.6
Vähittäiskauppa	-2.3	0.7	2.3	2.2	1.0	0.8	2.7	2.6
Majoitus ja ravitsemus	0.6	1.9	2.1	2.5	1.1	0.8	2.7	2.5
Kuljetus ja liikenne	-0.3	-1.0	1.8	1.8	1.0	0.8	2.6	2.5
Kiinteistö- ym. palvelut	1.0	1.3	1.6	2.2	1.0	0.8	2.6	2.5
Tekniset palvelut	-0.1	1.5	3.2	2.2	1.0	0.7	2.7	2.7
Muut palvelut	1.5	3.7	0.6	2.1	1.1	0.8	2.6	2.6
Mikrot	0.4	1.8	2.2	1.1	1.0	0.7	2.7	2.6
Pienet	0.6	-0.2	1.8	1.7	0.9	0.7	2.6	2.6
Keskisuuret	0.0	-0.7	2.1	2.5	1.0	0.8	2.6	2.5
Suuret	0.7	0.5	1.7	1.8	1.0	1.0	2.6	2.6
Palvelusektori yhteensä	0.6	0.4	1.8	1.9	1.0	0.8	2.6	2.6

* Painotettu liikevaihdolla.

Teollisuusyritykset ovat edelliseen kyselyyn verrattuna tuntuvasti nostaneet arvioitaan omien tuotteidensa hintojen nousuvauhdista lähimmän 12 kuukauden aikana. Edellisessä kyselyssä ainoastaan metsäteollisuusyritykset uskoivat tuotteidensa hintojen nousevan. Nousu tosin jäi toteutumatta. Nyt euron vahvistumisesta huolimatta kaikki teollisuuden tarkastellut toimialat uskovat hintojensa kehittyvän suotuisasti. Palveluyritykset sen sijaan arvioivat omien tuotteidensa hintojen nousun jäävän edelleen vaisuksi.

Teollisuusyritysten odotukset palkkojensa nousuvauhdista eroavat merkittävästi toimialoittain. Pääosin vieniin toimintansa perustavien metsä- ja elektroniikkateollisuuden yritykset uskovat hiukan yllättäen palkkojensa nousuvauhdin jäävän lähimmän 12 kuukauden aikana hyvin hitaaksi. Keskimäärin teollisuusyritysten odotukset palkkojensa nousuvauhdista ovat kuitenkin kasvaneet viime syksystä. Palveluyritysten palkkaodotukset ovat sen sijaan pysyneet keskimäärin ennallaan.

Inflaatio-odotukset ovat öljyn hinnan noususta huolimatta pysyneet maltillisina ja jopa hiukan vaimentuneet vuoden takaisesta alle yhteen prosenttiin. Toimialoittain tarkasteltuna sekä inflaatio- että korko-odotukset ovat hyvin yhdenmukaisia. Yritykset odottavat inflaation olevan 12 kuukauden kuluttua 0,8 % ja 3 kuukauden euribor-koron 2,6 %.